

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ АГРАРНОГО РИНКУ

О.В. Захаріна, к. е. н.

Житомирський національний агроєкологічний університет

*Узагальнено основні складові інфраструктури аграрного ринку.
Визначені напрями поліпшення ефективності функціонування
інфраструктури ринку зерна в області.*

Постановка проблеми. Важливим пріоритетом ринкової трансформації в аграрному секторі України є курс на формування та функціонування інфраструктури аграрного ринку. Йдеться про створення обслуговуючих сільськогосподарських структур з надання різних послуг, у тому числі маркетингових, страхових, закупівельних, збутових, обслуговуючих, постачальницьких, переробних тощо. Виробництво повинно бути вигідним для виробників і достатньо, в необхідній кількості та якості, задовольняти потреби споживачів. Цьому має сприяти розвинута інфраструктура ринку, тобто потрібна така система виробництва та його обслуговування, щоб забезпечити виготовлення кінцевої продукції в такій кількості і якості, яка користується попитом на ринку збуту, а виробництво могло б удосконалюватися і розвиватися.

Аналіз останніх публікацій. Вагомий внесок у розвиток теоретичних, методологічних і практичних аспектів функціонування інфраструктури аграрного ринку належить вченим: П. Саблуку, М. Лобасу, Л. Худолій, П. Гайдуцькому, М. Маліку, О. Шпичаку, В. Юрчишину, В. Бойко та ін. Проте недостатньо вивченими залишаються питання формування та функціонування інфраструктури на рівні регіону. Це й зумовило необхідність проведення окремого дослідження.

Метою дослідження є розробка теоретико-методологічних положень та практичних рекомендацій щодо ефективного функціонування інфраструктури аграрного ринку.

Об'єктом дослідження є процес формування інфраструктури аграрного ринку. **Предметом дослідження** є сукупність теоретичних, методологічних і практичних аспектів формування і функціонування інфраструктури ринку зерна.

Виклад основного матеріалу. Підвищення ефективності функціонування інфраструктури аграрного ринку має відбуватися у напрямі подолання диспропорцій між каналами реалізації продукції, обмеження неефективних посередницьких ланок, створення ефективних елементів інфраструктури.

Досягнення вказаного можливе на основі оптимальної взаємодії маркетингової (товарні біржі, агроторгові доми на кооперативних засадах, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи зі зберігання і збуту зерна), фінансово-кредитної (кредитні спілки, аграрні банки, кооперативні банки, страхові компанії) та інформаційно-консультаційної (консалтингові, дорадчі та інформаційно-консультаційні служби) складових інфраструктури. У контексті аграрної орієнтації внутрішньої і зовнішньої політики України та вступу до СОТ варто розглянути перспективи та небезпеки для вітчизняного зерновиробництва шляхом проведення SWOT аналізу (табл.).

Таблиця. SWOT аналіз інфраструктури ринку зерна

Внутрішні переваги	Внутрішні недоліки
<ul style="list-style-type: none"> – Аграрна спрямованість регіону. – Розвинений зерновий сектор. – Широкий доступ до сировинних ресурсів. – Наявність в області вже сформованих і діючих елементів ринкової інфраструктури. – Наявність товаровиробників зерна з багатими традиціями та історією. – Зацікавленість суб'єктів ринку зерна в покращенні його функціонування. – Кваліфіковані кадри. 	<ul style="list-style-type: none"> – Недосконале нормативно-правове регулювання ринку зерна. – Немає системності та послідовності у формуванні і функціонуванні інфраструктури ринку. – Недостатньо розвинута біржова діяльність. – Обмежене інформаційне забезпечення суб'єктів ринку. – Складність кредитування товаровиробників зерна. – Незадовільна організація маркетингу. – Недостатні фінансові ресурси. – Слабка збутова мережа. – Відсутність навичок у персоналу у ключових питаннях.
Зовнішні можливості	Зовнішні перешкоди (загрози)
<ul style="list-style-type: none"> – Підтримка ринку зерна державними органами влади. – Розробка місцевих державних програм по розвитку інфраструктури ринку. – Наукове забезпечення та достатній науковий потенціал області. – Вертикальна інтеграція. – Розробка програм з кредитування сільськогосподарських товаровиробників зерна. – Відродження сільськогосподарської обслуговуючої кооперації, кредитних спілок. – Розвиток агроторгових домів на кооперативних засадах. 	<ul style="list-style-type: none"> – Підвищення рівня тінізації аграрного ринку. – Нестабільна кон'юнктура на ринку зерна. – Зростання диспаритету цін на с.-г. продукцію. – Форс-мажор (стихійні лиха, спека, неврожаї). – Висока залежність від зниження попиту на продукцію. – Зростання вимогливості покупців (особливо щодо якості продукції).

Джерело: власні дослідження.

Враховуючи можливості та переваги вітчизняного зернового господарства, можна очікувати на позитивні зрушення в розвитку інфраструктури ринку зерна.

Приєднання України до СОТ розширить експортні можливості українських виробників і одночасно обумовить появу нових видів ризиків, які необхідно враховувати при розробці національних і регіональних програм розвитку аграрного ринку. Позитивними наслідками вступу до

СОТ можуть бути полегшення доступу до зарубіжних ринків, стабілізація обсягів зовнішнього попиту, залучення додаткових іноземних інвестицій. Разом з тим, розбіжність у формах реалізації політики протекціонізму, прийнятої в Україні і дозволеної в межах СОТ, можуть призвести до зниження конкурентоспроможності вітчизняної аграрної продукції, особливо на радіаційно забруднених територіях.

Висновки та перспективи подальших досліджень. З метою мінімізації ризиків для вітчизняних товаровиробників необхідно розвивати ринкову та соціальну інфраструктуру, впроваджувати міжнародні стандарти якості при посиленні контролю на радіаційно забруднених територіях регіону, здійснювати ціновий моніторинг, розробляти регіональні програми, які передбачають розвиток аграрного ринку з урахуванням соціальних та еколого-економічних особливостей регіону.

Список використаних джерел

1. Указ Президента України «Про заходи щодо забезпечення формування та функціонування аграрного ринку» // Урядовий кур'єр. – 2000. – 08 червня. – № 103.
2. Клименко В. У нас приваблива інфраструктура послуг для експорту зерна // Зерно і Хліб. – 2005. – № 4. – С 8-9.
3. Мороз В.В. Розвиток ринкової інфраструктури в АПК // Економіка АПК. – 2001. – № 3. – С. 82-85.
4. Ціни, витрати, прибутки агровиробництва та інфраструктура продовольчих ринків / За ред. О.М. Шпичака. – К.: ІАЕ, 2000. – 585 с.